133 нөмрәли мәктәбдә күнү узадылмыш группалар јарадылмышдыр. Дәрсдән сонра мәктәбдә галыб тапшырыглары јеринә јетирмәк имканына малик олан шакирдләр даим бурада кәлирләр. ШӘКИЛДӘ: 1-чи синиф шакирдләри **Ира Каменскаја** вә **Ирадә Бәдәлова** бәрк мәшғулдурлар.

Фото **В. Примоченконукдур.**

„Ленин дүнја халгларынын бајрағыдыр"

М. Ф. Ахундов адына республика китабханасында јеничә ачылмыш сәрки белә адланыр. Даһи рәһбәрин анадан олмасынын 100 иллик јубилејинә һәср едилән бу сәркидә коммунист вә фәһлә һәрәкатынын көркәмли хадимләринин В. И. Ленин һаггында фикирләри, дүнјанын мәшһур шаирләринин Илич барәдә ше'рләри топланмышдыр.

Сәрки охучуларда бөјүк мараг доғурмушдур.

ИСТЕ'ДАДЛЫ ПИАНОЧУЛАР ЈЕТИШДИРӘК

Республикамызда фортепиано ифачылыг мәктәби күндән-күнә инкишаф едир. Инди милли кадрларымыз нәинки Үмумиттифаг, һатта дүнја пиано ифачылары илә јарыша кирмәја гадирдирләр. Бу, әсас е'тибары илә фортепиано ифачылыг мәктәбинин тәдричи инкишафы илә бағлыдыр.

Республикамызда фортепиано тәдриси 1900-чү илдән башланыр. Бакыда илк пиано мүәллими Тифлис мусиги мәктәбинин јетишдирмәси Антонина Јермолајева олмушдур. Сонралар фортепиано тәдрисини И. С. Ајсберг, Г. Г. Шаројев, Һ. Һ. Александрова кими көркәмли мусиги хадимләри вә педагоглары давам етдирмишләр.

1935-чи илдә Ленинград консерваторијасында профессор Л. В. Николајевин синфини битирән М. Р. Бреннер Бакыја — Азәрбајчан Дөвләт Консерваторијасына дә'вәт олунур. Индијәдәк М. Р. Бреннер јүзә јахын пианочу тәрбијә етмәклә бејнәлхалг мүсабигәләр лауреатлары Бела Давидовичә биламәз. Һазырда фортепиано мәктәбимиздә ифачылыг технолоҝијасы мәсәләси, демәк олар ки, һәлл олунмушдур. Инди орта мусиги мәктәбләринин битирән кәнчләр арасында әлә техникаја јиәләнәнләри аз дејилдир. Кәнч пианочуларын әсас нөгсаны фәрди ифачылыг хүсусијјәтләринин чатышмазлығындадыр. Бу исә үмумијјәтлә, ифачылыгда әсас мәсәләләрдән биридир.

Кәнчләр чох вахт бу вә ја дикәр фәрди ифачылыг манерасына малик олан пианочулары тәглид едирләр. Бәстәкар јарадычылығында тә'сир алтына дүшмә өзүнү даһа габарыг көстәрир. Академик ифачылыг јарадычылығында исә буну ашкара чыхармаг о гәдәр дә асан дејилдир. Бә'зиләринә елә кәлир ки, әјни нотлардан, мусиги ифадәләриндән вә чүмләләриндән ибарәт олан әсәрләри кәрәк бүтүн ифачылар әјни тәрздә чалмалыдырлар. Әслиндә исә белә дејил, мыздан Әдилә Әлијева, Валидә Мурадова вә И. Мәликсәнјан лауреат адына лајиг көрүлмүшләр.

Һәмин илин декабр ајында Таллинда кечирилән Үмумиттифаг мүсабигәсиндә иштирак едән пианочуларымыз исә лазыми мүвәффәгијјәт газана билмәдиләр. Бу, әлбәттә, бизи нараһат етмәлидир. Белә мүсабигәләр ифачыдан биткин техника, бөјүк мәһарәт вә фәрдиликлә јанашы физики дөзүмлүлүк вә сакитлик тәләб едир. Әкәр бу аламәтләрдән бири чатмырса мүсабигәләрдә јүксәк јерләри тутмағдан сөһбәт кедә биламәз. Һазырда фортепиано мәктәбимиздә ифачылыг технолоҝијасы мәсәләси, демәк олар ки, һәлл олунмушдур. Инди орта мусиги мәктәбләринин битирән кәнчләр арасында әлә техникаја јиәләнәнләри аз дејилдир. Кәнч пианочуларын әсас нөгсаны фәрди ифачылыг хүсусијјәтләринин чатышмазлығындадыр. Бу исә үмумијјәтлә, ифачылыгда әсас мәсәләләрдән биридир.

Кәнчләр чох вахт бу вә ја дикәр фәрди ифачылыг манерасына малик олан пианочулары тәглид едирләр. Бәстәкар јарадычылығында тә'сир алтына дүшмә өзүнү даһа габарыг көстәрир. Академик ифачылыг јарадычылығында исә буну ашкара чыхармаг о гәдәр дә асан дејилдир. Бә'зиләринә елә кәлир ки, әјни нотлардан, мусиги ифадәләриндән вә чүмләләриндән ибарәт олан әсәрләри кәрәк бүтүн ифачылар әјни тәрздә чалмалыдырлар. Әслиндә исә белә дејил, пианочу әјни бир әсәри һәр дәфә јени бир јарадычылыг илһамы илә ифа едир. Әкәр белә олмаса иди, сәһнәдә ачыг ифа олунан әсәрләрлә лентә јазылмыш мусиги әсәрләри сәсләнмәси арасында һеч бир фәрг олмазды.

Ифачы һазырлајан мүәллимләрин гаршысында дуран ән чәтин вә мүрәккәб мәсәләләрдән бири кәнчләрдә өзүнә мәхсус фәрди ифачылыг манерасы јаратмагдыр. Мәнишәтимиздә бөјүк јер тутан радио, телевизија, лент вә граммофон јазыларынын күндән-күнә артмасы исә бу мәсәләни бир даһа чәтинләшдирир.

Республикамызда мусиги тәһсили артдыгча зәһмәткешләр арасында өз ушагларыны фортепиано ихтисасы үзрә охутмаг истәјәнләрин сајы да чохалыр. Валидејнләрин бир-тәрәфли тәләбаты мусиги ичтимаијјәтимизи чох нараһат едир. Нәчиб вә көзәл аләт олан скрипкада вә виолончелә чалмаг арзусунда оланларын сајы исә чох аздыр; виолончелә чалмағы исә, демәк олар ки, һеч кәс арзуламыр. Бу, әлбәттә, ата вә аналарын истәјидир. Онлар әкәр өз ушагларына бу аләтләр һаггында јахшы фикирләр сөјләсәләр, виолончелә вә скрипкаја мараг ојатсалар, шүбһәсиз, бу, јахшы нәтичә верәр. Һазырда Бакынын 22 мусиги мәктәбинин әсас шакирд һеј'әтини фортепиано синфи тәшкил едир. Әлбәттә, бу чохлу мүәјјән дәрәчәдә фортепиано тәдрисиндә јахшы кејфијјәтләр әлдә етмәк имканларыны артырыр.

Биз јени-јени Фәрһадлар, Үмумиттифаг вә бејнәлхалг мүсабигәләр лауреатлары көзләјирик. Бу, һәм мусиги ичтимаијјәтимизин, һәм дә заманын тәләбидир.

Назим ӘЛИВЕРДИБӘЈОВ,

Бүлбүл адына Орта Ихтисас Мусиги Мәктәбинин директору, бәстәкар.

Лермонтовун олдуғу јерләрдә

Көркәмли рус шаири М. Ј. Лермонтов өмрүнүн ики ајыны (1841-чи илин мај-ијул ајларыны) Пјатигорскда кечирмишдир. Инди хатирә музејинә чеврилмиш «Лермонтов еви»нә кәлән ләрин сајы илдән-илә артыр. Бир нечә ил бундан әввәл ен бәрпа олунмуш вә 1841-чи илдәки вәзијјәтә салынмышдыр.

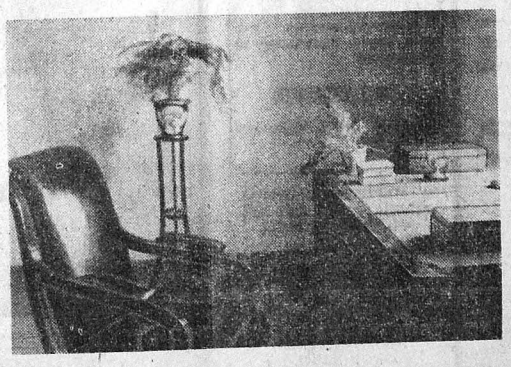

ШӘКИЛЛӘРДӘ: Јухарыда — Пјатигорскда М. Ј. Лермонтовун һејкәли. Ону һејкәлтәраш А. Опәкушин јаратмышдыр; **сағда** — «Лермонтов еви»ндә шаирин кабинети. Стол вә кресло бурада Лермонтовун Петербургдакы мәнзилиндән кәтирилмишдир; **ашағыда** — екскурсијачылар «Лермонтов еви»нин гаршысында.

СИТА-нын фото хроникасы.

„Д Ә Р Б А Ш Л А Н"

Азәрбајчан совет әдәбијјатынын көркәмли сималарынын һәјаты вә јарадыҷылығы һаггында сон илләрдә гијмәтли тәдгигат әсәрләринин јарамасы чох фајдалы ишдир. Бу бахымдан Низами адына Азәрбајчан Әдәбијјаты Институтунун баш елми ишчиси Јәһја Сејидовун јазмасы **«Мәһди Һүсејнин јарадыҷылыг јолу»** елми әсәри диггәти чәлб едир.

Мәһди Һүсејн совет әдәбијјатынын көркәмли сималарындан, Азәрбајчан мәдәнијјәтинин мүбариз әскәрләриндән биридир. 1925—1965-чи илләрдә — тәхминән јарым әср јорулмадан чалышыб јарадан, әсәрләри, ичтимаи фәалијјәти илә һәмишә, һәр јердә көрүнән, ориҝинал јарадыҷылыг симасы вә дәст-хәттә малик олан бу әдибин әдәбијјат, мәдәнијјәт тарихиндә өзүнә мәхсус мөвгеји вардыр. Бу дөврдә елә мүһүм бир әдәби-ичтимаи һадисә олмамышдыр ки, орада Мәһди Һүсејнин өзү көрүнмәсин вә сөзү ешидилмәмиш олсун.

Јәһја Сејидовун әсәри бир әдәби симадан бәһс етсә дә, мүәллиф мә'нада совет әдәбијјатынын тарихини вә мүбаризә јолуну да ишыгландырыр. Биз бу әсәрдә јалныз Мәһди Һүсејнин, онун әсәрләринин јох, ејни заманда совет әдәбијјатынын мүһүм проблемләрини, мүрәккәб, һәм дә шәрәфли мүбариза, инкишаф јолуну көрүрүк. Көрүрүк ки, бу јорулмаз, фәдакар әдәбијјат хадими шүурлу өмрүнү әдәбијјат, мәдәнијјәт саһәсиндә сәмәрәли зәһмәтә һәср етмишдир.

Јәһја Сејидов әдибин әсәрләринә еһтирамла јанашыр, она мәһәббәтини әсла кизләтмир. Бу чәһәт елми әсәрин мәзмунјәтләриндәндир. Чүнки, һәр һансы бир тәдгигат, хүсусән совет әдәбијјатындан олан тәһлил мүасир тәләбләр сәвијјәсиндә, совет әдәбијјатынын тәблиғинә, тәрғ ибинә хидмәт чәһәтиндән еднимәлидир.

Мүәллиф өз тәдгигатында хронолоҝи принсипи әсас көтүрмүш, әдибин јарадыҷылығыны дөврләшдирәркән ән'әнәви бөлкүјә әсасланмышдыр. Бу, тәдгигатчыја имкан вермишдир ки, Мәһди Һүсејнин јарадыҷылығыны үмуми ичтимаи-әдәби инкишафла сых әлаләдә ијләсин.

Лакин һәр жанрын өз хүсусијјәти, естетик-норматив тәләбләри вардыр. Әсәрин гурулушу исә мүәллифә мүәјјән дәрәчәдә имкан вермәмишдир ки, тәһлилдә хәлис сәнәткарлыг мәсәләләри габарыг, мүфәссәл ишыгландырылсын. Онун тәһлилиндә әјри-әјри әсәрләрин жанр хүсусијјәтләри мүәјјән дәрәчәдә көлкәдә галмышдыр. Башга сөзлә, охучу романчы, драматург, тәнгидчи Мәһди Һүсејнин јарадыҷылыг хүсусијјәтләри, дәст-хәттә һаггында бә'зән ајдын тәсәввүр ала билмир.

Мәһди Һүсејнин Бакы нефтчиләринин һәјатында олан әсәрләринә Бакы пролетариатынын шанлы ингилаби мүбаризәси, нефт фәһләсинин әмәк рәшадәти, јени әхлаг үгрунда мүбариз, көзәл пајтахтымызын јарымәсрлик бәдии тарихи, мүасир мәнзәрәси, әәмәти өз ин'икасыны тапмышдыр. Тәкчә бу факт, Мәһди Һүсејнин әдиб хәсијјәтнамәси үчүн чох мә'налыдыр. Мүәллифин бу чәһәтә хүсуси диггәт јетирмәси диггәтәлајигдир. Мәһди Һүсејнин «Сәһәр», «Абшерон», «Гара дашлар», «Јералты чајлар дәнизә ахыр» кими әсәрләринин нефтчи гәһрәманлары һәмин китабларын сәнифәләриндән галхараг бизимлә данышдыглары кими, тәдгигатчынын јаратдығы бүтүн ишдән, мәзмундан, мүәјјән фәсилләрдән да бәлли олур.

Демәк истәјирәм ки, мүасир әдәби тәнгидимизин фәал нүмајәндәләриндән олан Јәһја Сејидов өз тәһлилиндә «сојуг мүнакимәјә» үстүнлүк вермәмишдир. О, совет мәфкурәси, совет адамынын јүксәк мә'нәви кејфијјәтләри үгрунда мүбаризә апаран бу гәһрәманларын һәјатыны, мәишәтини дәриндән дүјмуш, әсәрләрин вә сурәтләрин тәһлилинә сәмимијјәтлә јанашмышдыр.

Мүәллифин тәһлил дили ајдын вә јығчамдыр, дәлилләри әсаслыдыр. О, јери кәлдикчә мүәјјән әдәби-нәзәри мә'сәләләрә тохунур. Мәһди Һүсејнин өз мүлаһизәләринә дә истинад едәрәк, онлары әтрафлы, үмуми ингилаб нөгтејинәсиндән ишыгландырмаға чалышыр. «Гара дашлар» романындаЛәтифәнин чанлы вә реал һарактер кими, мүәллифин илкин нијјәтинә мүтәмадијјәт көстәрмәси һаггында мүлаһизәләр мараглы вә әсаслыдыр. Гејд етмәк истәрдик ки, бә'зән тәдгигатчы елми үмумиләшдирмәдә чәтинлик чәкә дә, ајры-ајры әсәрләрин тәһлили әсасән мүасир тәләбләр сәвијјәсиндәдир.

Ј. Сејидов өз тәдгигатында јазычынын тәнгидчилик фәалијјәтинә, Азәрбајчан әдәбијјатынын идеја сафлығы вә бәдии јүксәклији үгрунда ардычыл, принсипиал мүбаризәсинә дә јүксәк гијмәт вермәкдә, әдәбијјат тарихимиздә мүһүм ишдәнини гејд етмәкдә, бә'зи зәрури јарадыҷылыг проблемләрини өн плана чәкмәкдә һаглыдыр. Мәсәлән, онун ән'әнә вә јенилик мәсәләси үзәрindә хүсусилә дајаныб, Мәһди Һүсејндән кәтирдији бу фикирләри јериндәдир: «Ән'әнәјә садиг галмаг һаггында данышмаг һәлә бу ән'әнәјә һәгигәтән садиг галмаг демәк дејилдир. «Бөјүк сәләфләримизин әсәрләри далдаланмаг үчүн сәнкәр дејилдир».

Мүәллиф Мәһди Һүсејнин башга халгларын тәчрүбәсиндән өјрәнмәк мәсәләсинә чох әһәмијјәт вердијини көстәрир вә Н. Г. Чернышевскидән кәтирилән јахшы бир мисалы тәкрар едир: «Биз көрдүк ки, һәјатда франсызлара вә инкилисләрә тәглид етмәк, Алманијанын ахырда јалныз ахмаг нәтичәләрә кәтирдиб чыхарды. Бунун сәбәби одур ки, тәглид етмәк һәмишә руһу өлдүрән знәнри бир формалызмдир. Тәглид едәнләр исә јалныз өз хүсуси фикирләри, өз мәзмуну олмајан мәһдуд адамлардыр. Лакин бир халгын о бири халга етдији зәнири формал тә'сирдән башга бир дә ајры, чанлы, сәмәрәли бир тә'сир вардыр. Бу тә'сир ондан ибарәтдир ки, јүксәк инкишаф пилләсиндә дајанан бир халгын мүвәффәгијјәтләри өз инкишаф јолунда кери галмыш о бири халгын адамларыны дүшүндүрән бир предметә чеврилир. Дүшүнчәләри өз халгына көчмәк етмәк үчүн васитәләр ахтармағла мәшғул олан бу адамлар башга халгларын һәјатында елә нүмунәләр тапырлар ки, бунлара диггәт етдикдә, һәмин адамларын өз хүсуси мүлаһизәләри әллифин бу мәсәләни ајырыб, үзәриндә мүфәссәл дајанмасы јериндә вә мә'налыдыр.

Јәһја Сејидовун әсасән диггәт вә тәмкинлә јазылмыш бу елми тәдгигатында мүәјјән өлчә вә кәскләр дә јох дејилдир. Биз јухарыда, әсәрин гурулушу илә әлаәдар бир нөгсаны — жанр хүсусијјәтләринин дәрин ишләнмәдијинә гејд етдик. Ј. Сејидов өз әсәриндә һәјат материалынын мүтәмадијјәтиндән данышыр. Бела бир чәтинлик тәдгигатчынын да гаршысына чыхмышдыр. Монографијанын мәнә хронолоҝи принсип әсасында гурулмасы нәтичәсиндә роман, драм, һекајаләр бир-бириннә ардынча, әсасән, сонлоҝи планда ишләнмиш, ејни жанр нүмунәләринин тәһлилиндә сәнәткарлыға да јер верилмиш, мәһкәм бәдии сәнәт мә'ијары кифајәт тәләб ардычыл олмамышдыр. Мүәллиф Мәһди Һүсејнин өз әдәби мүһитиндә көстәрмәјә чалышмыш, анчаг бәзи јумуми гејдләр шәклиндә вермәклә кифајәтләнмишдир.

Монографијада Мәһди Һүсејнин илк дөвр (1926 — 1932) фәалијјәти үзәриндә әтрафлы дајанылыр, бу илләрдә јазылмыш мәгаләләрин мәзмунјәтә вә кәскләри көстәрилир. Мә'лум һаггында ки, бу сәһәләрин бир гисми һәмин илләрдә әдәбијјат вә сәнәтә, онун чәмијјәтә ролуна дүзкүн олмајан бахышдан доғмушдур. Бела сәһәләр тәкчә Мәһди Һүсејнин јох, башга тәнгидчиләрин дә әсәриндә вардыр.

Мәһди Һүсејнин бәдии мәнтиги, дили, характерләр јаратмаг үсулунда үсүр тапмаг чәтиндир. Мә'улијјәтли бир јарадыҷы кими әдиб өзүнә чох тәләбкар иди. Онун елә бәдии мәһсуллары олмушдур ки, дөнә-дөнә јенидән ишләнмишдир. Бунунла бела онун бә'зи әсәрләриндә мәншәт дөвләтләринин азлығы, дајазлығы, тәсвирдә китаб тә'сири һисс олунур. Мүәллиф бу мәсәлә үзәриндә да кифајәт тәләр дајанмышдыр.

Тәдгигатчынын дили, әсасән, сәлис вә ајдын олса да, монографијада бә'зи дил хәталарына, ифадә тәкрарларына раст кәлирик. Мәсәлән, «Мәһди Һүсејн һадисәләрин табии инкишафыны вә нисбәти мүнасибәтләрин мәнтиги вә бөјүмдән сүрәти дилдијјәтлә, һадисә вә дөврин руһи чырпынтылардан кечирәрәк чанлы тип, бүтөв характер» сәвијјәсинә галдырмышдыр». Бу чүмләдә «сүрәт», «тип», «характер» кими тәхминән ејни мә'наны сөзләр бир-бириннә мане олур.

Јәһја Сејидовун он илик көркүн зәһмәт мәһсулу олан бу монографијасы һәм М. Һүсејн јарадыҷылығынын диггәтли тәдгиги, һәм дә үмумијјәтлә, совет әдәбијјатшүнаслығынын мүһүм бир инкишаф мәрһәләсини ишыгландырмаг чәһәтиндән гијмәтли вә әһәмијјәтлидир.

МИР ЧӘЛАЛ

ГИЈМӘТЛИ ТӘДГИГАТ ӘСӘРИ

БРЕСТДӘН ҺӘДИЈЈӘ

Бакыдакы 211 нөмрәли мәктәбин пионерләри Брест галасынын мүдафиәсиндә иштирак едән Пјотр Серкејевич Клипа илә хејли вахтдыр ки, мәктублашырлар. Чәсур дөјүшчү һазырда Брјанск шәһәриндә јашајыр, машынгајырма заводунда ишләјир.

Бир нечә ај әввәл Бакы мәктәбиләри өјрәндиләр ки, Брест шәһәринин гырмызы ләпирчиләри П. Клипа һаггында ахтарышлар апарырлар. Һәмјерилиәримиз топладыглары зәнкин материалын бир һиссәсини достларына көндәрдиләр.

Бу јахынларда онлар Брестдән бир бағлама алмышлар. Бағламада Брест галасынын гравүрасы һәдијјә көндәрилмишдир.

ИЧӘРИШӘҺӘРИН КӘНЧЛИЈИ

Ичәришәһәр. Гәдим абидәләр бешији. Галхан синәли гала диварлары, әјри, көндәлән күчәләр, һәр гарышында бир хатирә ујујан Ширваншаһлар сарајы... Нәнәјәт, бүтүн абидәләрин «зирвәси» —Гыз галасы. Бу ме'марлыг абидәләри гәдим дөврләри зәманәмизлә бағлајан нәһәнк көрпүләр, күчүлү емосионал вә мә'нәви тә'сир мәнбәләридир.

Ичәришәһәрин јенидән гурулмасы илә әлаәдар одараг бурадакы надир сәнәт инчиләри нечә олачагдыр, бир естафет кими кәләчәк нәслә нечә чатдырылачагдыр?

Ичәришәһәрин бәрпасы вә јенидән гурулмасы үзрә хүсуси мүдириј јәт јарадылмышдыр. Бизи вә чохларыны марагландыран һәмин суаллара чаваб алмаг үчүн мүдириј јәтә мүрачиәт етдик, Ичәришәһәрин баш ме'мары ТАҺИР ЈУСИФОВЛА көрүшдүк. Она илк суалымыз бу олду:

— Совет Иттифагында бир нечә шәһәр горуг е'лан едилмишдир. Ичәришәһәр нечә, горугдурму?

Ме'мар бир аз тәәссүфләнә билдирди:

— Һәәлик јох. Она көрә «һәәлик» дејирам ки, мәгсәдимиз јахын кәләчәкдә Ичәришәһәри горуг е'лан етмәкдир.

— Һазырда мүдириј јәт һансы ишләрлә мәшғулдур?

— Инди онларча ајләни тәзә мәнзилләрә көчүрүр, ме'марлыг бахымындан һеч бир гијмәти олмајан көһнә биналары сөкүр, јенидәнгурма лајиһәләри вә перспектив планлар үзәриндә ишләјирик. Азәрбајчан ССР Елмләр Академијасы Тарих Институтунун әмәкдашлары исә бурада бир сыра археолоҝи газынтылар апарырлар. Сөкмәкдә олдутумуз көһнә биналарын јеринә јашајыш лар салачаг, скамјалар, мүхтәлиф көшкләр, автомат телефон будкалары гојулачаг, истираһәт күшәләри дүзәлдилә чәкдир.

— Бә'зи ме'марлар ән гијмәтли абидәләр истисна олмагла Ичәришәһәрдәки бүтүн биналары сөкмәји, орада мүасир турист базалары, чохмәртәбәли мәһманханалар тикмәји мәсәләләт көрүрләр. Бу барәдә нә дејә биләрсиниз? Ичәришәһәрдә тәзә биналар ачалдылачаг мы?

— Бу суаллара бирбаша чаваб вермәјәчәјәм. Сәбәбини индичә изаһ едәрәм. Билирсинизми, абидәни мәһв етмәјин ики јолу вардыр: бириншси — ону садәчә оларағ сөкүб дағытмағдыр. Икинчиси исә...

Баш ме'мар бир тәдәр фикрә кетди. Нәзәрләрини пәнчәрәјә тушлады. Елә бил һансы мөһәрәни исә хәјалында манландырмаға чалышырды. Нәнәјәт, сөзүнә давам етди:

— Јәгин ки, абидәләрә мүхтәлиф нөгтәләрдән бахмысыныз. Лап јахындан баханда бинанын ән кичик һиссәләри, мәсәлән, порталлардакы јазылар, диварлардакы әәриф нахышлар ајдынча сечилир. Бир тәдәр узаглашдыгда хырда елементләр нәзәрә чарпмыр, инди јалныз бинаны көрүрсән. Лап узаг јердән баханда исә бина елә бил һәчмчә кичилир. Бу, абидәнин үмуми көрүнүшүдүр. Үч көрүнүш нөгтәси, һәрәсинин дә өз көзәллији. Демәли, абидә һәр тәрәфдән јахшы көрүнмәлидир. Инди исә тәсәввүр един ки, Ичәришәһәрин мүхтәлиф јерләриндә бир нечә чохмәртәбәли бина јучалдылмышлыр. Әввәла, абидәләр һәмин биналарын архасында итиб-батачаг, мүасир гурғуларын һүдудлуғу бәстәбәј, гәдим тикилиләри елә бил сыхыб әзәчәкдир. Икинчиси, көһнә вә тәзә биналар арасында вәһдәт олмајачаг, шәһәрин үмуми көзәллијинә хәләл кәләчәкдир, Фикрим ајдынлашдымы?

— Бәли.

— Анчаг бу о демәк дејил ки, бурада һеч вахт тикинти ишләри апарылмајачагдыр. Ичәришәһәрә вәһид бир ме'марлыг абидәси кими бахырыг. Ичәришәһәрин күчәләри дә надир абидәләрдир. Бу күчәләр релјефә о гәдәр ујғундур ки, онлары башга чүр тәсәввүр етмәк дә чәтиндир. Абидәләрин јанында тикилмиш әлавә, јарарсыз биналары сөкәчәк, онларын әтрафыны төмизләјәчәјик. Күчәләрдә јенидәнгурма үслүбү апарылында исә бә'зән өксинә олачаг: күчәнин үмуми көрүнүшү, силуети позулмасын деја, ме'марлыг бахымындан һеч бир әһәмијјәти олмајан биналар да сахланылачаг, бәрпа едилә чәкдир. Бә'зән күчәләрин силуетини тамамламаг үчүн көһнә ансамбл илә вәһдәт тәшкил едән тәзә биналар тикмәји дә нәзәрдә тутуруг. Анчаг бунлар јашајыш евләри олмајачагдыр. Орада музеј, јахуд мүхтәлиф иҝтисади органлар јерләшдириләчәкдир.

— Мә'лумдур ки, Ичәришәһәрдә бир сыра сәнаје објектләри вардыр. Онларын талеји барәдә нә дејә биләрсиниз?

Бурадакы мүәссисә вә анбарлар тездикдә башга јерә көчүрүлмәлидир. Јери кәлмишкән, 1 нөмрәли тохучулуг фабрикинин вә Маштага консерв заводунун рәһбәрлијиндән шикајәтләнмәк истәјирәм. Фабрикин өзүнүн, һәбәлә заводун бурадакы сехнин башга јерә көчүрүлмәси һаггында чохдан гәрар тәбуд олунмушдур. Тәәссүф ки, аллары чәкилән мүәссисәләрин рәһбәрләри мүһүм әһәмијјәти олан бу ишә һәлә дә лагејд јанашырлар.

— Бә'зи гәдим шәһәрләрдә көһнә биналардан мүасир еһтијачлар үчүн истифадә едирләр. Мәсәлән, Латвија пајтахтындакы мәшһур ме'марлыг абидәси — «Домски собор» орган мусиги салонуна чеврилмишдир. Ичәришәһәрдә белә биналар вармы? Варса, онлардан һансы мәгсәдләр үчүн истифадә олуначагдыр?

— Ичәришәһәрдә белә биналар чохдур. Гәср вә Бөјүк Гәср, күчәләриндәки биналарын чоху артыг бошалдылмышдыр. Биз онлардан ән мүхтәлиф мәгсәдләр үчүн истифадә едәчәјик. Орада јахын вахтларда халчачылыг, мискәрлик, дәмир үзәриндә өјма е'малатханалары, һәдијјәләр сатылан мағаза, һәбәлә гәдим гәдәда тичарәт едән мүхтәлиф дүканлар, кабабчы, һәлвачы дүканлары вә с. ачмағы планлашдырмышыг. Бакылылар вә шәһәримизин гонаглары јухарыда адları чәкилән е'малатханалара сифариш верә истәдикләри мәһсуллары һазырлада биләчәкләр.

Ону да дејим ки, јени ачачағымыз објектләрин чохуна милли адлар вермәк нијјәтиндәјик. Орада һәр шеј кечмишк, бабаларымызын һәјат тәрзини хатырладачагдыр.

...Т. Јусифов сөһбәтини битириб назәрләрини Ичәришәһәрин дивардан асылмыш хәритәсинә зилләди; бахмышлар мүхтәлиф рәнкли хәтләр үзәриндә кәзди. Ме'мар хәјалы ону узаглара, гәдим шәһәрин сабаһына, икинчи кәнчлик чағына апарды...

Чинкиз ҺАЧЫЈЕВ.

ЈАРЫМЧЫГ ИШЛӘР...

Редакцијанын ПОЧТУНДАН

1968-чи илин декабрында мәнә үчотаглы мәнзилин ордерини вердиләр вә евин бир ајдан сонра һазыр олачағыны билдирдиләр. Бир ајы көзләдик... ев һазыр олмады. Алты ај кечәндән сонра, — кечән ил ијунун 1-дә хәбәр вердиләр ки, ев һазырдыр. Мәнзилин ачарыны алмагдан өтрү башымыза нә ојунлар ачдыгларыны јазмајачағам. Лакин мәнзилә дахил олуб отаглара бахдыг. Тәәччүбләнib өз-өзүмә белә бир суал вердим: — Дөвләт комиссијасы бу еви көрәсән тәһвил көтүрүбмү?!. Сонрадан мәнзил-истисмар конторунун рәиси Маһмудов јолдаш билдирди ки, дөвләт комиссијасы еви тәһвил көтүрүб вә бә'зи мәнзилләрдә «јарымчыг гәдмыш» ишләри еви тикан идарәјә тапшырыб ки, 10 күн мүддәтиндә арадан галдырсынлар.

Мәнзилдә олан үч отағын паркет дөшәмәси күлүнч бир шәкилдә вурулмушдур, үстүндә јеримәк мүмкүн дејилди. Паркетләрин һамысы јериндән тәрпәнib чыхыр. Ванна отағына гојулмалы олан калонка вә онун борулары јера атылмыш һалда галмышдыр. Ванна вә туалетә вурулмуш кашынын әкәриҝәти гопуб. Мәтбәхин дөшәмәсинин тахталары елә аралы вурулуб ки, евдәки чај гашыглары, бычаглар алдан дүшән кими бирбаша дөшәмәнин алтына кедир.

Бу барәдә шикајәт етмәдијим тикинти тәшкилаты галмајыб. Сөз вериләр ки, јахын күнләрдә јарымчыг ишләри көрәчәкләр. Анчаг ајлар кечир, вә'дләринә әмәл етмирләр.

А. ӘМИРОВ,

7-чи микроријондакы 9/33 нөмрәли евин сакини.